

Alternatieve evaluatievormen als hefboom voor leren. Uitdagingen voor het onderwijs in het Nederlands

1 oktober 2004

Auteurs: [Jan Vanhoof](#), [Peter Van Petegem](#)

Volume: [34](#)

Nummer: [1](#)

Pagina's: 3-22

Documenten

- [vonk_jrg34_002.pdf](#)

3 alternatieve evaluatievormen als hefboom voor leren uitdagingen voor het onderwijs in het nederlands jan vanhoof peter van petegem een van de steeds terugkerende thema's in het vlaamse onderwijs is het evalueren van leerlingen talrijke leerkrachten en schoolleiders nemen momenteel een kritische houding aan tegenover de gangbare evaluatiepraktijk in hun klas en school ze stellen vast dat hun aanpak niet tot al de resultaten leidt die ze verwachten van een goede evaluatiebenedering vele onderwijspractici ervaren de nood aan het herdenken van een aantal fundamentele uitgangspunten bij het evalueren van leerlingen en hebben de intentie om alternatieven te formuleren maar hebben het gevoel daartoe geen of te weinig houvast te hebben tezamen met de andere bijdragen in deze themanummers willen wij een deel van de gezochte houvast aanreiken m tot een goede evaluatiepraktijk als je beschikt over een goed onderwijskundig kader zijn er drie noodzakelijk dig kader en verhelderende inspirerende en ke ingrediënten een eerste nood gebruiksklare instrumenten ontbreekt het zaak is het beschikken over een enkel nog aan goede wil en creativiteit dat onderwijskundig kader dat het moge derde ingrediënt kan je zomaar niet via een lijk maakt om de eigen evaluatiepraktijk artikel bekomen de verantwoordelijkheid te beschrijven en kritisch in vraag te stellen voor die inbreng ligt bij de individuele leer maar ook om aanzetten te geven bij het kracht dat neemt niet weg dat wij de lezer identificeren van actiepunten dat onder zoveel mogelijk warm willen maken voor wijskundig kader staat centraal in deze bij een doordacht aanwenden van alternatieve drage in de andere bijdragen zal het onder evaluatievormen wij kunnen enkel een wijskundig kader aangevuld worden met nieuwe bril aanreiken voor nieuwe ogen zal vakspecifieke voorbeelden daarmee is u als lezer zelf moeten zorgen meteen ook het

tweede ingrediënt aanwezig in deze themanummers de ideeën en deze bijdrage bestaat uit drie delen eerst concepten omtrent alternatieve evaluatie onderzoeken we waar de huidige aandacht vormen mogen dan wel algemeen en gene voor evaluatie in het algemeen en voor riek zijn concrete invullingen van alternatieve evaluatievormen in het bijzonder de evaluatievormen zijn noodgedwongen vandaan komt daarna geven we kort aan geïnspireerd vanuit een degelijke vakken-nis wat wij verstaan onder de term alternatieve oktober 2004 nummer 1 34e jaar-gang 4 evaluatievormen de vijf kenmerken die in figuur 1 onderwijsleerproces de definitie centraal staan worden vervolgens toegelicht verantwoord en geillu-streerd we ronden ten slotte af met een evoluties in aantal bedenkingen die belan-grijk zijn voor onze onderwijs onder het correct plaatsen van ons pleidooi voor doelen wijsdoel alternatieve evaluatievormen len de uitgangsvraag om evaluatie vorm te geven is fundamenteel vanwaar de aandacht voor menteel pedago alternatieven in-zake gisch van aard evaluatie wat willen we eva lueren het ant visie op dat vele praktijkmensen op zoek gaan naar woord op die leren en een andere invulling van hun traditionele vraag is niet meer onder evaluatiepraktijk hoeft ons niet te ver-bazen hetzelfde als een wijzen die zoektocht komt niet zomaar uit de lucht decen-nium gele vallen evaluatie verandert immers omdat den als gevolg onderwijs ver-an van een technolo dert om de snel gische revolutie evaluatie verandert be vin-den we ons veranderende immers omdat momenteel in het maatschappij bij onder-wijs verandert te benen moet de zogenaamde in eva school mee evolu for matietijd-perk lueren eren wil ze succesvolle leerlingen opleiden informatie wordt en opvoe-den velen zullen beamen dat een niet meer aange meer doordacht gebruik van in-structie en zien als statisch evaluatie kan resulteren in een rijkdom aan en eindig maar leerkansen voor onze leerlingen die we als dynamisch en infinitief er is teveel ken voorheen onbenut lieten daartoe is het van nis om deze allemaal over te dragen en groot belang dat we de didactische cirkel paraat te houden bij de leer-lingen ook de opnieuw sluiten dat we evaluatie niet blijven intrede van de eindter-men illustreert de aanzien als het afronden van een instructie overgang van loutere kennisgerichtheid naar proces enkel op die manier kan evaluatie meer vaardigheidsgerichtheid de door de aansluiten bij de volgende evoluties die de overheid vooropgestelde minimumdoelen zoektocht naar alternatieve evaluatievor-men verwachten van leerlingen andere vaardig inluidden en de aandacht ervoor verklaren heden en eigenschappen dan voorheen merk daarbij op dat die evoluties niet van het onderwijs van vandaag wil leerlingen elkaar losgekoppeld kunnen wor-den zie opleiden tot denkende autonome en zelfre figuur 1 gulerende personen 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 5 evoluties in onze visie op leren onderwijs-methoden de sequentie van de leertaken en de sociale context van het op basis van de ontwikkeling van nieuwe leren de corte 1990 herman et al 1992 leertheo-rieën is er veel meer inzicht illustratief zijn de volgende kenmerken die ontstaan in de com bij de invulling van deze vier dimensies van plexiteit van het leer een krachtige leeromgeving centraal staan het onderwijs van proces leer pro ces sa-menwerking toepassing realistische vandaag wil sen kennen geen context intrin-sieke leermotivatie zelfstandig leerlingen opleiden standaard iedereen leren en begeleiding onderwijs wordt niet tot denkende leert op zijn of haar meer bes-

chouwd als het overdragen van autonome en eigen wijze belang kennis maar als het bevorderen van leer zelfregulerende rijke lessen uit strategieën bij leerlingen de leerkracht krijgt personen re cente leertheorie de rol van mentor of coach die de lerende en zijn bijvoorbeeld kansen biedt om zijn voorkennis te gebruik dat men leren kan ken en om nieuwe elementen te begrijpen leren en dat er geen beste manier bestaat om iedereen te onderwijzen dat maakt het evoluties in onze invulling van het aanbieden van onderwijs er niet eenvoudiger van leerlingen ger op onderwijs van nu moet immers gericht zijn op voortdurende verandering ook het evalueren moet aan bovenstaande op zelfontplooiing en actief bezig zijn evoluties worden aangepast in de volgende kennisoverdracht vervaagt en leren wordt paragraaf beschrijven we de veranderingen steeds meer het aanreiken en ontdekken in de evaluatie die de overgang van de tra van vaardigheden om zelf kennis te conditionele naar de hedendaagse benadering struieren leren wordt niet meer aangezien gen en methoden kenmerken door de inlei als een eenrichtingsverkeer van de actieve dende bedenkingen wordt immers de vraag leerkracht naar de passief ontvangende opgeroepen op welke manier de evaluatie leerlingen de vooropgestelde onderwijs van leerlingen moet worden ingevuld om bij doelen zullen dan ook op een gepaste het vooropgestelde curriculum bij de huidige manier nagestreefd moeten worden ge visie op leren en bij het daarbij horende onderwijsleerproces aan te sluiten evoluties in onze invulling van het onderwijsleerproces na het lezen van de bovenstaande onder evoluties inzake evaluatie wijsdoelen en de visie op leren zal het u kritische vragen en niet verwonderen dat ook de invulling van aanzetten tot een antwoord het onderwijsleerproces geevolueerd is de hedendaagse onderwijsbenaderingen ken we starten de beschrijving van evoluties in merken zich dan ook door specifieke ver evaluatiebenaderingen met een vijftal kritische vragen ten aanzien van het eigenlijke tische vragen bij onze huidige evaluatie onderwijsleerproces denken we bijvoorbeeld praktijk de vragen stemmen tot nadenken beeld aan het creëren van krachtige leerom en het lijkt ons leerrijk ze even vanuit uw gevingen daarbij wordt bijzondere aan eigen positie te beantwoorden hoewel ze dacht besteed aan de onderwijsinhoud de in zekere mate doelbewust een eenzijdig oktober 2004 nummer 1 34e jaargang 6 beeld schetsen van de evaluatiepraktijk van kernachtig de uitdagingen inzake evaluatie vele leerkrachten gaat het om een lijstje dat in het vlaamse taal onderwijs samenvat kritische vragen bij de huidige evaluatiepraktijk 1 als we ons bewust zijn van de verschillen tussen leerlingen en de manier waar op ze leren waarom scheren we leerlingen tijdens evaluatiemomenten dan zo vaak over dezelfde kam 2 als we evaluatie reflectie en feedback zo belangrijk vinden waarom doen we dan zo weinig met de verzamelde evaluatiegegevens 3 als we het belang van vaardigheden en attitudes zo sterk onderschrijven waar om zijn onze evaluaties dan nog zo kennisgericht 4 als we leerlingen willen voorbereiden op het echte beroeps leven waarom zijn onze evaluaties dan zo schools 5 als leerlingen verantwoordelijk zijn voor hun eigen leren waarom dragen ze dan zo weinig verantwoordelijkheid voor hun eigen evaluatie de bovenstaande vragen stellen een aantal van bepalend belang voor diens visie op pijn punten aan de orde die precies met leren en voor de manier waarop hij zich een alternatieve invulling van de huidige voorbereidt op evaluaties evalu-

atiepraktijk weggewerkt kunnen worden daartoe zullen we verschillende om de impact van evaluatie maximaal op veranderingen moeten realiseren binnen een positieve manier aan te wenden moet de huidige evaluatiebenadering in wat gezocht worden naar manieren om evalua volgt worden de belangrijkste geinventaratievormen te integreren in het onderwijsleer seerd proces op die manier kunnen in de eerste plaats moeten we ons nog aan evaluatie rui de functie van meer bewust worden van de impact van mere functies toe evaluatie zal moeten evaluatie het belang van een gepaste eva schreven worden evolueren van luatie kan immers moeilijk overschat wor de functie van beoordelen richting den men moet steeds in het achterhoofd evaluatie zal moe begeleiden en houden dat evaluatie momenteel dus vaak ten evolueren van diagnosticeren toetsen en examens het sterkst sturende beoordelen rich aspect is van de leeractiviteiten van leerlin ting begeleiden gen dochy segers 1999 de manier en diagnosticeren zoals we verderop zul waarop een leerling geevalueerd wordt is len toelichten 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 7 ook de inhoud van evaluatie dient uitge kortom de invalshoeken om evaluatie breed in plaats van een loutere gerichtheid anders vorm te geven zijn talrijk met het op eenvoudige basiskennis en vaardighe presenteren van alternatieve evaluatievor den worden ook complexe denkprocessen men willen we voor klaarheid zorgen in dit vaardigheden en attitudes geevalueerd het gebeuren eerst gaan we in de volgende construeren van kennis is belangrijk niet het paragraaf in op de betekenis van het con reproduceren ervan evaluatie moet zich cept daarna staan we stil bij de verschillen toeleggen op alle domeinen van een heden de kenmerken van de zogenaamde alterna daags curriculum het cognitieve het meta tieve evaluatievormen cognitieve het affectieve en het sociale we weten echter dat vele competenties en wat zijn alternatieve praktische vaardigheden niet te evalueren zijn aan de hand van de traditionele paper evaluatievormen and pencil test en dat pleit dus voor vaar digheidsgerichte evaluatievormen die de term alternatieve evaluatievormen is in dien mogelijk in een realistische context een verzamelnaam verschillende evaluatie geplaatst worden veelzijdigheid aan evalua methoden verdienen de benaming alterna tiemethoden is dus troef met het oog op de tieve evaluatie alternatieve evaluatievor eigenheid van de hedendaagse doelstellin men kunnen bovendien niet zomaar gen zijn de traditionele toetsen immers veel zwart wit worden afgezet tegenover andere al niet geschikt we zullen dan ook op zoek eerder traditionele evaluatiemethoden dat moeten gaan naar evaluatiemethoden die neemt niet weg dat een aantal specifieke het wel mogelijk maken om over de nage kenmerken naar voren kunnen worden streefde doelstellingen evaluatiegegevens te geschoven figuur 2 vat de belangrijkste verzamelen in grote lijnen kunnen we stel evoluties samen gaande van een traditio len dat onze evaluatiemethoden om nele evaluatiecultuur met traditionele evalu gerechtvaardigde uitspraken over al de atievormen naar een evaluatiecultuur met nagestreefde doelstellingen te verantwoor alternatieve evaluatievormen den moeten evolueren van het louter stel len van vragen met korte vastgelegde ant de vijf onderscheiden kenmerken van alter woorden richting het geven van levensechte natieve evaluatievormen aangepastheid opdrachten en richting het observeren van aan de kenmerken van individuele leerlin leerlingenprestaties gen integratie van evaluatie en instruc-

tie betrokkenheid van leerlingen constructie we zullen er dan ook moeten toe komen gerichtheid en levensechtheid worden in om een meer belangrijke en meer actieve de volgende paragraaf toegelicht wanneer rol weg te leggen voor de leerlingen om bij een bepaalde evaluatiepraktijk deze vijf evaluatiegegevens maximaal te benutten kenmerken eerder niet van toepassing zijn dienen de verantwoordelijkheden bij het dan zal die evaluatie aanleunen bij de traditi evalueren te worden gedeeld door de leer onele evaluatievormen we willen hierbij kracht en de leerlingen de leerkracht zal sterk benadrukken dat dit niet impliceert dat met andere woorden een aantal evaluatie die evaluatievorm per definitie te verwerpen verantwoordelijkheden uit handen moeten is het evalueren van bepaalde onderwijs geven doelen kan immers perfect aan de hand van oktober 2004 nummer 1 34e jaargang 8 traditionele evaluatievormen wanneer wel aan de technische vereisten van een goede tegemoet wordt gekomen aan een of meer evaluatie¹ en die daarenboven minstens dere kenmerken spreken we van een alter een van de vijf vooropgestelde kenmerken natieve evaluatievorm een alternatieve eva van alternatieve evaluatievormen in vol luatievorm is dus een evaluatie die voldoet doende mate realiseert figuur 2 continua richting alternatieve evaluatievormen aangepastheid traditio integratie evaluatie instructie alternatieve nele betrokkenheid van de leerlingen evaluatie evaluatie constructiegerichtheid vormen vormen levensechtheid laag hoog zoals uit figuur 2 blijkt is het mogelijk elk nuum alter natieve evaluatievormen zijn van de kenmerken als een continuum voor dus geen kwestie van alles of niets maar te stellen of een evaluatiemethode al dan wel van gradaties dat neemt niet weg dat niet alternatief is is dus geen kwestie van we vanuit een conceptuele invalshoek alles of niets ook indien een evaluatieme een evaluatievorm die al de kenmerken in thode niet aan alle vooropgestelde eisen voldoende mate weet te combineren als voldoet zullen we spreken van alternatie het ware kunnen bestempelen als een ve evaluatie dat maakt alternatief tot een volmaakte vorm van alternatieve evalua omvattend en gradueel begrip omvattend tie omdat ook evaluatievormen die niet aan al de vooropgestelde eisen voldoen en bij voorbeeld slechts een kenmerk benadruk vijf kenmerken van ken als alternatief be stempeld zullen worden gradueel omdat het toekennen alternatieve evaluatievormen van het begrip alternatief afhankelijk is van de vraag in welke mate een bepaalde in de volgende paragrafen lichten we de evaluatievorm tegemoet komt aan de verschillende kenmerken van alternatieve vooropgestelde kenmerken omdat deze evaluatievormen toe we beschrijven tel kenmerken op zichzelf opgevat kunnen kens de betekenis van het kenmerk ver worden als continua kan ook het verschil antwoorden waarom het zo belangrijk is tussen traditionele en alternatieve evalua en geven een aanzet hoe het kenmerk tievormen gelezen worden als een conti gerealiseerd kan worden 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 9 de evaluatie is aangepast aan de te lossen dit kenmerk van alternatieve evalua kenmerken van individuele leerlingen atievormen benadrukt dat men individuele verschillen tussen leerlingen niet uit het oog er bestaat geen zaligmakende evaluatievorm mag verliezen en dat men op zoek moet die het meest geschikt is voor alle leerlingen gaan naar een evaluatiepraktijk die aange er zijn immers past is aan de kenmerken van leerlingen er bestaat geen leerlingspecifieke zaligmakende kenmerken die net zoals dif-

differentiatie is doorgedrongen in evaluatievorm die het een belangrijke de hedendaagse instructieprocessen zal het meest geschikt is impact kunnen moeten doordringen in de manier waarop voor alle leerlingen hebben op de ver leerlingen gevalueerd worden dat zal zich zameling en de uiten in de poging om evaluatie zoveel interpretatie van de evaluatiegegevens de mogelijk te laten aansluiten bij de individuele werkwijze die voor de ene leerling geschikt is verschillen tussen leerlingen daarbij denken om te demonstreren dat hij een bepaalde we aan verschillen in capaciteiten leerstijl vaardigheid beheerst is niet noodzakelijk len talenten interesses en persoonlijkheid geschikt voor een andere leerling een ken de volgende drie situaties voorbeeld 1 merk van alternatieve evaluatievormen is pre beschrijven elk een concreet evaluatiepro cies dat ze willen garanderen dat leerlingen bleem dat het resultaat is van verschillen met verschillende kenmerken en oplossings tussen leerlingen probeer bij het lezen tel stijlen allemaal kunnen aantonen of ze bij kens het probleem inzake evaluatie te lokali voorbeeld kritisch kunnen denken en of ze al seren en eventueel ideeën te lanceren om dan niet in staat zijn bepaalde problemen op het probleem op te vangen voorbeeld 1 drie evaluatieproblemen peter en frank krijgen beiden dezelfde evaluatietaak voorgelegd voor peter vormt deze taak geen probleem terwijl ze voor frank net iets te moeilijk is na de evalua tie voelt frank zich ongemakkelijk omdat de leerkracht onterecht het beeld heeft gekregen dat hij er in het geheel niets van terecht brengt karel en rita hebben beiden op een zeer succesvolle manier materiaal verzameld over de rol van water bij het ontstaan van steden in de middeleeuwen ze zijn ech ter verplicht om deze informatie mondeling te presenteren aan de rest van de klas groep karel is daar niet goed in en zijn presentatie gaat compleet de mist in hij voelt zich ontevreden omdat hij de kwaliteit van zijn gegevensverzameling niet heeft kunnen demonstreren komende vrijdag hebben ann en petra beiden hun eindexamen voor het vak omgangskunde de leerlingen krijgen twee dagen vrijaf om zich voor te bereiden ann moet tijdens die twee dagen echter nog stage lopen omdat ze tijdens het schooljaar een paar dagen ziek is geweest ze vreest dat haar examenresultaat hier onder zal leiden oktober 2004 nummer 1 34e jaargang 10 het gemeenschappelijke in deze drie voor de evaluatie is geïntegreerd in leren beelden is dat de situaties niet inspelen op en onderwijzen verschillen tussen leerlingen in het voorbeeld van peter en frank blijkt dat de taak de integratie van evalueren met leren en die ze dienen op te lossen niet geschikt is onderwijzen is een logisch gevolg van de om voor de beiden correcte evaluatiegege ruimer wordende functies van evaluatie zie vens te verzamelen dat vanwege verschil figuur 3 het gebruik van alternatieve evalu len in capaciteiten en of voorkennis indien atievormen valt deels samen met een ver dergelijke verschillen bestaan moet de schuiving van voor namelijk summatief eva evaluatie hier gepast op reageren zo kan lueren naar meer formatief evalueren de men leerlingen de toegang verzekeren tot summatieve functies van evaluatie zijn het een aantal informatiebronnen of kan men beoordelen van leerlingen met het oog op leerlingen wat moeilijkheidsgraad betreft selectie en resultaatsbepaling zoals over verschillende evaluatietaken ter beschik gaan naar een volgend leerjaar en toeken king stellen op die manier kunnen leerlin nen van diploma s het meest typische gen een taak kiezen waarvan de

moeilijk voorbeeld is het geven van punten na een heidsgraad hen het best in staat stelt om toets of examen zonder verder iets te doen hun capaciteiten te demonstreren met de evaluatiegegevens bij formatieve evaluatie staat feedback centraal de evaluatiegegevens van karel en rita zijn om een andere reden niet aangepast de formatieve evaluatie omschrijven we als veronderstelde manier om hun prestaties een tussentijdse vorm van evaluatie die de toe te lichten houdt geen rekening met het basis vormt voor het optimaliseren van het feit dat karel problemen heeft om zich op onderwijsleerproces dat is het leerproces een vlotte manier verbaal uit te drukken van de leerlingen enerzijds en het onder het zou daarom beter geweest zijn om de wijsproces van de leerkracht anderzijds te leerlingen te laten kiezen op welke manier denken valt in het eerste geval aan het ze zich wensen uit te drukken schriftelijk opsporen van sterke en zwakke punten in mondeling visueel het leerproces van de leerlingen op basis van de evaluatiegegevens kan men indien ann en petra ten slotte moeten op hetzelfde nodig de remediering en de bijkomende de moment hun capaciteiten demonstre begeleiding van de leerling plannen ren beiden hebben echter niet dezelfde daarnaast gebruikt de leerkracht de evalua kansen gehad om zich voor te bereiden tiegegevens om het onderwijsleerproces bij daarom is het in sommige gevallen wense te sturen en om wijzigingen aan te brengen lijkt om leerlingen de kans te geven om in het eigen didactisch handelen een gedeeltelijk zelf te beslissen wanneer ze slechte prestatie van leerlingen op een eeva geevalueerd worden enige flexibiliteit in de luatie kan immers ook aan de aanpak van timing van de evaluatie kan de kwaliteit van de leerkracht toegeschreven worden de de evaluatiegegevens immers sterk verbe functies van evaluatie bij alternatieve evalua teren tievormen reiken dus duidelijk verder dan de summatieve functies van evaluatie 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 11 figuur 3 functies van evaluatie sturing van het leerproces formatieve evaluatie sturing van het onderwijsleerproces functies van evaluatie plaatsing orientatie en selectie summatieve evaluatie resultaatsbepaling alternatieve evaluatievormen zijn dus niet lichten aan de hand van twee figuren die het alleen een instrument om de leerresultaten verloop van het onderwijsleerproces visuali van leerlingen te documenteren en te seren bij zowel traditionele als alternatieve beoordelen maar evaluatievormen struyf e a 1999 in de ook om het leren traditionele evaluatiebenadering figuur 4 in een doorgedreven te begeleiden en links volgen planning instructie en evaluatie vorm kunnen leren te optimaliseren elkaar in herhaalde cycli op zodat de evalu en evalueren haast door de centrale atie telkens gescheiden is van het leer en niet meer van elkaar rol van feedback onderwijsproces bij alternatieve evaluatie onderscheiden vormen alterna vormen figuur 4 rechts verlopen deze worden tieve evaluatievor fases meer geïntegreerd de grenzen tus men een geïntegreerd instructie en evaluatie vervagen en de greerd onderdeel van het onderwijsleer evaluatie wordt een onderdeel van het proces in plaats van een geïsoleerd moment onderwijsleerproces zelf deze evolutie sluit dat het onderwijsleerproces afrondt in een aan bij het vooropstellen van het begeleiden doorgedreven vorm kunnen leren en evalue van leerlingen en het optimaliseren van de ren haast niet meer van elkaar onderschei instructie als belangrijke functies van den worden dat kunnen we het best toe evaluatie figuur 4 relatie tussen planning instructie en

evaluatie in de traditionele links en alternatieve rechts evaluatiebenadering planning instructie planning instructie evaluatie planning instructie evaluatie oktober 2004 nummer 1 34e jaargang 12 hoe evaluatie en instructie integreren gebruikt worden de resultaten van een klassieke meerkeuze toets kunnen even het integreren van evaluatie en instructie zeer leiden tot een geslaagde integratie betekent zoveel als het voortdurend verza zolang de evaluatiegegevens maar voor de melen van informatie over de leerlingen vooropgestelde doelen en functies gebruikt rudman 1989 tijdens de instructie ver worden de volgende beschrijving van een vult een leerkracht als het ware twee taken taak voor het vak nederlands voorbeeld 2 hij verzorgt de instructie en evalueert voort toont aan dat de integratie van evaluatie en durend de vooruitgang van het leer en instructie vaak een hefboom is naar het reële instructieproces het integreren van evalueren van andere kenmerken van alternatieve en instructie impliceert niet zozeer dat je tieve evaluatievormen lees de opzet even als leerkracht volkomen nieuwe evaluatie door met de volgende vraag in het achter instrumenten moet gaan ontwikkelen maar hoofd gaat het hier om een leertaak een wel dat de evaluatiegegevens anders evaluatietaak of een integratie van beide voorbeeld 2 taakbeschrijving samenvatting van een documentaire taak samenvatting van een documentaire achtergrondinformatie bij de taak gericht aan de leerlingen de mediatheek van onze school heeft een nieuwe documentaire aangekocht ook de leerlingen zullen die kunnen ontleen jullie weten dat om op een zinvolle manier gebruik te kunnen maken van de mediatheek al de documentaires kort in een catalogus zijn samengevat bij deze documentaire moet dat nog gebeuren taak bekijk de documentaire zeer aandachtig jullie taak bestaat erin voor deze documentaire een korte beschrijving te maken ongeveer een halve pagina getypt of met de hand geschreven deze samenvatting is bedoeld voor de leerlingen van het eerste en tweede jaar haal in de samenvatting zeker de volgende elementen aan wat is de inhoud van de documentaire welke thema's komen aan bod wat willen de makers ervan aantonen een korte beoordeling raad je andere leerlingen aan om ze te zien of niet waarom niet gegevens over de documentaire duur taal ondertiteld of niet wanneer gemaakt en door wie voor je aan de slag gaat moet je dit nog weten zorg er zeker voor dat je alles wat in de documentaire aan bod komt begrijpt voor je aan de samenvatting begint mocht je ergens problemen ondervinden dan kan je steeds bij de leerkracht of bij je klasgenoten terecht om bijkomende uitleg te vragen 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 13 we gaan deze taak nog tweemaal met een andere documentaire herhalen na de taak bespreken we telkens in groepjes van vijf elkaars resultaat we onderzoeken wat er goed is aan ieders resultaat en we stellen per leerling twee of drie aandacht punten voorop waaraan bij de volgende taak extra aandacht moet worden besteed hoe we daarbij tewerk zullen gaan ga ik voor die tijd eerst met jullie overlopen opvallend in het bovenstaande voorbeeld is de evaluatievormen wordt de rol van de dat er maar sprake kan zijn van leren bij de leerlingen zowel voor tijdens als na de leerlingen omdat er voortdurend geevaluatie eigenlijke evaluatie actief ingevuld dat betoerd wordt precies door informatie te verkent bijvoorbeeld dat leerlingen betrokken zamen over de tussentijdse prestaties kunnen worden in het ontwikkelingsproces van leerlingen kunnen ze doel-

gericht hun van evaluatiecriteria en beoordelingsinstru leerproces verder zetten en kan de leer menten dat ze zichzelf en elkaar evalueren kracht gericht begeleiden evaluatie en leren en dat er ook na de evaluatie geen sprake is zijn met andere woorden zodanig geïntere van eenrichtingsfeedback van de leerkracht greerd dat ze niet meer uit elkaar gehaald naar de leerling de leerkracht en de leerling kunnen worden de evaluatie staat volledig en eventueel klasgenoten reflecteren ten dienste van het leren samen over de evaluatieresultaten en zoeken manieren om verdere vooruitgang te leerlingen worden bij de evaluatie boeken ook het geven van feedback en betrokken het vooropstellen van tussentijdse doelen blijft dus niet het alleenrecht van de leer kenmerkend voor alternatieve evaluatievoor kracht men is dat de inbreng van de lerende bij de evaluatie vergroot wanneer men wordt wanneer hoe leerlingen betrekken bij het evaluatie leerlingen wil men leerlingen wil proces opvoeden tot op voeden tot autonome lerenden autonome leren leerlingen kunnen niet alleen zelf evaluatie moeten ze ook den moeten ze instrumenten gebruiken ze kunnen ook zichzelf leren im mers ook zich betrokken worden bij het ontwikkelingspro evalueren zelf leren evaluate ces van criteria gesteld dat de evaluatieop ren op die dracht erin bestaat dat leerlingen een voor manier wordt eva pagina van een krant moeten maken dan luatie de gedeelde verantwoordelijkheid van kan dit door de leerlingen vooraf de volgen de leerkracht en de leerlingen bij alternatie de taak te geven voorbeeld 3 oktober 2004 nummer 1 34e jaargang 14 voorbeeld 3 taakbeschrijving bestuderen van authentieke voorpagina s taak bestuderen van authentieke voorpagina s leerlingen verzamelen elk twee voorbeelden van voorpagina s van echte dagbla den die gaan ze eerst lezen goed bestuderen en met elkaar vergelijken ze hebben hierbij zowel aandacht voor de vorm als de inhoud vervolgens beantwoorden de leerlingen drie open vragen eventueel in kleine groep 1 wat valt je het meest op wanneer je de voorpagina s bekijkt 2 zie je grote verschillen tussen de twee voorpagina s zo ja welke zijn die verschillen zo nee waarin zijn de twee voorbeelden gelijk 3 waarom vind je dit een goede of een minder goede voorpagina wat is er goed aan de voorpagina s waarin schieten ze tekort na het beantwoorden van deze vragen worden de antwoorden van de leerlingen klassikaal overlopen hierbij worden al de aangereikte en relevante elementen ondergebracht in twee groepen a de elementen die bijdragen tot de kwaliteit van een voorpagina en b de elementen die maken dat er aan kwaliteit wordt ingeboet eventueel wordt de inbreng van de leerlingen nog door de leerkracht aangevuld indien alle elementen vervolgens op een positieve manier geformuleerd worden bekomt men een lijst met potentiële criteria om de kwaliteit van een voorpagina te beoordelen dezelfde werkwijze kan ook bij andere loop van de taak im mers steeds meer ver tekstsoorten gebruikt worden authentieke trouwd met de verschillende criteria brieven ver halen presentaties pleidooien gedichten uiteraard heb je hier als leer dat betekent dat ook tijdens de eindevalua kracht een sturende functie niet relevante tie van hun product de voorpagina een elementen moeten weggelaten worden ter beroep kan worden gedaan op de mede wijl belangrijke kenmerken meer aandacht werking van de leerlingen leerlingen kun verdienen dan door de leerlingen aangege nen zowel hun eigen eindproduct als het ven wordt het komt erop aan de leerlingen eindproduct van andere

groepen beoorde te laten reflecteren over wat maakt dat een leerling ze kunnen hierbij hun klasgenoten van opiniestuk of krantenartikel al dan niet kwaliteitsrijke en gerichte feedback voorzien de tevens is eenmaal de leerlingen weten keuze wie wie zal evalueren en wie voor wie waar het bij de verschillende criteria om feedback zal verzorgen kan op verschillen draait wordt het mogelijk die criteria aan te de wijzen ingevuld worden daarbij denken wenden bij het uitvoeren van taken en het we aan zelfevaluatie waarbij de leerling beoordeelt van de eigen prestaties of die zichzelf evalueert en voor zichzelf aan van klasgenoten leerlingen worden in de dachtspunten vooropstelt aan peerevaluatie 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 15 tie waarbij een leerling de prestatie van een voor een constructiegerichte benadering is medeleerling beoordeelt en becommentariert dat er van leerlingen verwacht wordt dat ze eerst en aan co-evaluatie waarbij de verantwoorde een antwoord of een product creëren waar woordelijkheid voor de verschillende evaluatie mee ze hun kennis en vaardigheden kunnen inzetten gedeeld wordt door de leerkracht aantonen doorheen de evaluaties is er voor de leerling en eventueel diens medeleerling der meestal nadruk op het proces dat aan de grondslag ligt van het oplossingsproces terwijl de correctheid van de oplossing van de evaluatie is constructiegericht secundair belang is alternatieve evaluatievormen berusten niet constructiegerichte evaluatie noemt men zozeer op de reproductie van kennis maar ook vaardigheidsevaluatie vaardigheidsrichtingen richten zich eerder op het evalueren van evaluatie wordt gedefinieerd als een systeem vaardigheden metacognitieve poging om de toepassingsvaardigheden kennisconstructie metacognitie en vaardigheden van de leerende te meten door het is het attitudes in algeveven van vaardigheidstaken wil men leeruitgangspunt meten termen kunnen laten demonstreren dat ze bepaalde niet nemen we stellen dat taken kunnen uitvoeren en dat ze de voor kennisreproductie evaluatietaken opgestelde vaardigheden beheersen overeen moeten komen met de doelstellingen die men voor het onderwijs hoe construerend te werk gaan leerproces vooropstelde het komt er dan ook op aan leerlingen kansen te bieden om een van de eindtermen nederlands in de hun vaardigheden te demonstreren en de eerste graad secundair onderwijs luidt de evaluatie dus niet te beperken tot het zich leerlingen kunnen voor hun leeftijd bestem herinneren van ingestudeerde feiten met de formulieren invullen daarnaast wordt andere woorden kennisconstructie is het van leerlingen verwacht dat ze een stuk met uitgangspunt niet kennisreproductie informatie over henzelf voor al of niet nader bekenden produceren deze schrijvaardig een dergelijke benadering weerspiegelt zich heden kunnen geevalueerd worden door de uiteraard in de gebruikte evaluatieopdrachten leerlingen een vragenlijst met verscheidene taken en taken zo verwacht men bijvoorbeeld voor te leggen die kan bijvoorbeeld van leerlingen om een essay te schrijven beeld afkomstig zijn van een gemeente ven om in groep een wetenschappelijk ambtenaar die onderzoek doet naar de veerexperiment uit te voeren om het antwoord ligheden van de buurt waarin de leerlingen op een probleem schriftelijk te beargumen wonen om de leerlingenprestaties bij de taken of om een portfolio bij te houden van taak te beoordelen kan gebruik gemaakt hun prestaties al deze evaluatievormen zijn worden van een evaluatie instrument zoals verschillende manieren om de prestaties het volgende voorbeeld 4 van leerlingen te evalueren kenmerkend oktober 2004 num-

mer 1 34e jaargang 16 voorbeeld 4 evaluatie instrument voor schrijfvaardigheid een vragenlijst invullen excellent goed voldoende moet verbeteren verstaan van de leerling begrijpt de leerling begrijpt de leerling heeft de structuur en de verschillende duidelijk de structuur van de een enkele keer de samenhang tussen vraagtypes tuur van de vragen vragenlijst en de structuur en de de verschillende lijst en de samenhang tussen samenhang tussen vragen is onvol hang tussen de de vragen de vragen niet door doende tot de leer vragen ling doorgedrongen analyseren van de leerling verstaat de leerling verstaat de leerling verstaat de leerling verstaat de vraag zeer duidelijk naar naar welke informa bij de meeste vragen bij de meeste vragen welke informatie de tie de vraag peilt naar welke informa niet naar welke vragen peilen tie gepeild wordt informatie gepeild wordt informatie alle informatie is de meeste informa de meeste informa de informatie is relevant duidelijk tie is relevant dui tie is duidelijk en vaak niet relevant of en grondig delijk en grondig relevant maar niet onduidelijk altijd voldoende grondig netheid de vragenlijst is de vragenlijst is de vragenlijst is de vragenlijst is niet zeer ordelijk en net ordelijk en net inge leesbaar en sommige ordelijk en net inge ingevuld zonder vuld met enkele delen zijn verzorgd vuld de leerling doorhalingen doorhalingen andere delen lijken lijkt niet begaan met te snel ingevuld de netheid ervan de evaluatie is levensecht het mogelijke van de schoolse context ont daan kan worden de aandacht voor de authenticiteit echt heid levensechtheid van evaluatie is er het gebruik van authentieke taken vereist gekomen omdat evaluatievragen taken en dat leerlingen actief construeren en denken opdrachten in het verleden vaak veraf vanuit werkelijkheidsgetrouwe situaties en stonden van de werkelijkheid en daardoor simulaties om authentiek te zijn moet een als weinig zinvol werden ervaren janssens taak dus in de eerste plaats constructiege e a 2000 alternatieve evaluatietaken heb richt zijn er wordt echter een bijkomend ben daarom tot doel in de evaluatie delen kenmerk nagestreefd de taken en opdrach van de realiteit en levensechte probleemop ten moeten aansluiten bij de activiteiten die lossingsituaties te voorzien zodat leerlingen leerlingen in het latere beroeps leven zullen toepassingen van relevante componenten uitvoeren daarbij wordt de leerlingen van vaardigheden en kennis kunnen gevraagd kennis vaardigheden competenten demonstreren bij de evaluatie worden de te ties te demonstreren op een manier en in evalueren kennis en vaardigheden in zo een context die door de leerlingen zelf als authentiek mogelijke situaties aangewend zinvol wordt ervaren ascd 1996 dochy zodat de evaluatiecontext in de mate van segers 1999 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 17 hoe levensecht tewerk gaan te houden met de talige kwaliteit van een antwoord van leerlingen dat is een gepaste de voorbeelden die bij de andere kenmer aanpak wanneer we bijvoorbeeld enkel wil ken van alternatieve evaluatievormen gerap len onderzoeken porteed werden zijn op zich reeds voor of leerlingen een beelden van de levensechtheid van rekenvraagstuk ook vakover evaluaties de beschrijving van de docu kunnen oplossen schrijdend tewerk mentaires die leerlingen maken komt echt daar staat tegen gaan draagt bij in de mediatheek terecht leerlingen gaan over dat in het tot de levensechtheid op zoek naar criteria voor het maken van dagelijkse en pro van onderwijs en een levensechte voorpagina van een krant fessionele leven evaluatie en de

vragenlijst die leerlingen moeten invullen is zo werkelijkheidsgetrouw mogelijk steeds van belang het zijn alle drie taken die geen taak om de in het voortdurend gebruiken van criteria taak zijn maar wel taken die op zichzelf en rubrieken voor schrijfvaardigheid kan betekenis hebben levensechtheid is echter leerlingen hierop attent maken daarnaast is ruimer dan het voorzien van dergelijke reële het zo dat een essay van een leerling over listische contexten levensechtheid kan bij de rol van water bij het ontstaan van steden voorbeeld ook betekenen dat leerlingen ver in de middeleeuwen zowel evaluatiegege schillende hulpmiddelen die eveneens in vens aanlevert voor het vak nederlands als het dagelijkse leven gebruikt worden voor het vak geschiedenis dat betekent dat mogen hanteren tijdens de evaluatie en dat je twee zaken kan combineren momenteel het mogelijk is dat leerlingen onderling en moeten leerlingen bijvoorbeeld wel rapport met de leerkracht samenwerken ten schrijven over de experimenten die ze in natuurkundelessen uitvoeren maar het ook vakoverschrijdend teweerk gaan draagt schrijven van dergelijke rapporten krijgt zelf bij tot de levensechtheid van onderwijs en den aandacht het vakoverschrijdende evaluatie denk bijvoorbeeld aan de belang van schrijfvaardigheid blijkt verder uit gewoonte om in vele vakken geen rekening voorbeeld 5 voorbeeld 5 taken voor andere vakken biologie de omgeving waarin levende wezens vertoeven beïnvloedt hun voorkomen levende wezens zijn met andere woorden aangepast aan hun omgeving illustreer met een viertal voorbeelden dat dit ook voor jou als mens geldt aardrijkskunde op de website van onze gemeente heeft men ruimte voorzien voor informatie voor jongeren om de jonge bezoekers met onze gemeente te laten kennismaken wil men een beschrijving geven van de bevolking en de multiculturele samenleving hiervoor doet men een beroep op jou in bijlage vind je een aantal kaarten en grafieken met bevolkinggegevens maak op basis daarvan een tekst waarin jij vertelt wat volgens jou belangrijk is om te weten oktober 2004 nummer 1 34e jaargang 18 om op deze manier eindtermen aardrijkskunde zo weinig mogelijk laat beïnvloeden kunde en biologie te evalueren moeten leer door de schrijfvaardigheid van de leerlingen zelf een antwoord neerschrijven de om bovenstaande taken te evalueren zou je kwaliteit van het schrijfproduct moet echter dus twee beoordelingsinstrumenten moeten duidelijk onderscheiden worden van de gebruiken een dat zich richt op de schrijf kwaliteit van de andere prestaties dat vaardigheid zie voorbeeld 6 en een dat de neemt niet weg dat authentieke evaluatieta specifieke vaardigheden met betrekking tot ken beide kunnen combineren om die biologie en aardrijkskunde aan de orde stelt reden willen we een rubriek presenteren die het is immers verbazingwekkend in welke leerlingen van de eerste graad secundair mate ons oordeel over de inhoud van een onderwijs vakoverschrijdend kunnen aan schrijfproduct gevoelig is voor de manier wenden belangrijk is dat je als beoordelaar waarop die inhoud verwoord wordt het is door het gebruik van een dergelijke schrijfru dan ook belangrijk dat zowel leerkrachten brieke je oordeel over de andere vaardighe als leerlingen zich daarvan bewust zijn voorbeeld 6 evaluatie instrument voor schrijfvaardigheid teksten schrijven voor andere vakken 5 goed 4 3 voldoende 2 1 onvoldoende de inhoud is duidelijk het onderwerp wordt het tekstdoel of thema en gericht de aan omschreven maar de zijn niet duidelijk de ideeën en dacht van de

lezer uitwerking is nog te lezen moet teveel ver inhoud wordt gevat algemeen onderstellen voorbeelden en details verrijken de tekst de structuur onder de lezer wordt zonder er is geen duidelijke structuur steunt de inhoud de teveel afleiding door richting en geen logische tuur lezer wordt vlot door de tekst geloodst achterliggende de tekst geleid structuur het woordgebruik sluit de betekenis van wat de woordenschat van op een natuurlijke en de schrijver bedoelt de schrijver is beperkt precieze wijze aan bij wordt goed gecommuniceerd het woordgebruik woord de boodschap niceerd het woordgebruik draagt niet bij tot de gebruik specifieke en accurate gebruik is correct maar duidelijkheid van de woorden maken duidelijke brengt het geheel niet tekst lijk wat de schrijver op een hoger niveau bedoelt de zinnen lezen vlot de zinnen zijn correct de zinnen klinken en zijn goed opgezet ze lezen echter eerder onnatuurlijk en onzinnig zinsbouw de structuur is mechanisch dan vloeiend hangend de lezer bouw gevarieerd en creatief end moet teveel moeite doen om de tekst aan mekaar te knopen 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 19 5 goed 4 3 voldoende 2 1 onvoldoende conventies worden herhaaldelijke fouten het correct hanteren doorgaans gerespecteerd leiden de lezer af en convenen van taalconventies teerd hier en daar maken het moeilijk om ties verhoogt de leesbaar verlagen fouten de de tekst te lezen heid spelling hoofd leesbaarheid letters grammatica de vorm en presentatie de tekst is verstaan de vormgeving van de vorm tie sluiten aan bij de baar in de huidige tekst schiet tekort en geving inhoud en dragen bij vormgeving verwacht de lezer tot de leesbaarheid van de tekst portfolio als de volmaakte selecteren en verzamelen en over deze alternatieve evaluatievorm gegevens reflecteren de basis voor deze reflectie zijn de opdrachten en werktukken naargelang welke van de vijf kenmerken die leerlingen doorheen een onderwijsperiode van alternatieve evaluatievormen al dan niet de maken in de wijze waarop leerlingen vervuld zijn is er sprake van verschillende met deze werktukken aan de slag gaan evaluatiebenaderingen en methoden staan vier kenmerken centraal selectie ver daarbij denken we bijvoorbeeld aan vaar antwoording reflectie en dialoog george digtheidsevaluatie levenechte evaluatie en 1995 office of research 1993 peerevaluatie in de gerapporteerde voor beelden bleek echter al dat bepaalde evaluatie een portfolio bestaat niet uit de verzameling atieevormen soms aan verschillende van de van alle elementen die de leerling in de stukken kenmerken van alternatieve evaluatievorm dieperiode produceerde noch uit een toemen tegelijkertijd tegemoet komen we stelvallige selectie uit die elementen de inhoud den hoger dat een evaluatie die elk van de moet zorgvuldig geselecteerd worden die vijf kenmerken in sterke mate realiseert selectie moet aantonen of er al dan niet beschouwd kan worden als de meest com geleerd werd en of de leerling vooropgesteld plete vorm van alternatieve evaluatie de vaardigheden in voldoende mate reali precies het feit dat het gebruik van portfo seert essentieel daarbij is dat leerlingen lio s het mogelijk maakt de vijf kenmerken in reflecteren over elk element dat ze in de sterke mate waar te maken verklaart de portfolio opnemen leidende vragen hierbij opgang van deze evaluatievorm zijn waarom ze dat specifieke element hebben opgenomen hoe ze het gecreeerd het gebruik van portfolio heeft geen vastlig hebben welke de moeilijkheden waren wat gende structuur maar wel vastliggende ze leerden van de taak etc net door te ingrediënten en ook

al bestaat er geen moeten verantwoord worden waarom ze bepaal eenduidige en enige correcte manier om de werkstukken al dan niet in de portfolio een portfolio als evaluatiemethode te hebben opgenomen worden leerlingen gebruiken essentieel is alvast wel dat van gestimuleerd om te reflecteren over hun leerlingen verwacht wordt dat ze gegevens eigen leerproces op het moment dat de oktober 2004 nummer 1 34e jaargang 20 portfolio ter evaluatie voorgelegd zal wor voor een goed begrip den verwacht men van leerlingen tevens afrondende bedenkingen dat ze een begeleidende uitleg schrijven die een weergave is van deze reflectie en die boven werden de zogenaamde traditionele aangepast aan de doelgroep waaraan de en hedendaagse evaluatiebenaderingen als portfolio wordt voorgesteld het achterlig het ware tegenover elkaar geplaatst gende principe van de inhoud van de port wellicht is het beter beide als complemen folio toelicht tair te beschou wen afhankelijk er bestaat niet een een portfolio is een voortdurend proces dat van de doelen die bepaalde correcte zowel formatieve als summatieve kansen men voor ogen en meest geschikte biedt om de vooruitgang van leerlingen in heeft zal immers manier om leerlingen kaart te brengen het bevordert de dialoog een van beide te onderwijzen en te en de samenwerking tussen de leerling en benaderingen het evalueren de leerkracht door de verwezenlijkingen en meest gepast zijn de ontwikkeling van de leerling gezamenlijk er bestaat niet en systematisch te evalueren op die een bepaalde correcte en meest geschikte manier krijgt men een gevarieerd beeld van manier om leerlingen te onderwijzen en te de prestaties en het leerproces van de leer evalueren ook al besteedden we in deze ling en krijgt men bijdrage uitgebreid aandacht aan de zoge zicht op zijn sterk naamde alternatieve evaluatievormen toch tes en zwaktes willen we benadrukken dat dit niet impli een portfolio vertelt een portfolio ver ceert dat elke evaluatie van dat type moet als het ware het telt als het ware zijn en dat het gebruik van traditionele verhaal van de het verhaal van de toetsmethoden in het geheel verworpen leerling als lerende leerling als leren moet worden het evalueren van de beheer de leerlingen zijn sing van woordenschat kan bijvoorbeeld dan ook sterk best aan de hand van meerkeuzevragen betrokken bij en op het evaluatieproces maar het evalueren van luistervaardigheid ook andere kenmerken van alternatieve vergt een constructiegerichte aanpak het evaluatievormen kunnen echter bij het uitgangspunt moet steeds zijn dat een ver gebruik van een portfolio gerealiseerd wor scheidenheid aan doelen een verscheiden den zo maken zowel de voortdurende dia heid aan evaluatievormen vereist de alter loog tussen de leerkracht en de leerling als natieve en de traditionele evaluatievormen de leerkansen die een portfolio biedt de moeten met andere woorden complemen integratie van instructie en assessment tair aangewend worden naargelang de mogelijk daarnaast kan bij het creeren van doelstellingen die men wenst te evalueren een portfolio op een gepaste manier reke ning worden gehouden met individuele leer een bijkomende opmerking is hier aan de lingenverschillen de opdrachten en werk orde hoewel alternatieve evaluatievormen stukken van leerlingen kunnen voorbeelden de naam hebben nieuw te zijn sluiten ze zijn van authentieke vaardigheidstaken aan bij elementen waaraan sommige leer bovendien kan het creeren van een portfolio krachten en niet in het minst in het onder ook op zich aangezien worden als een wijs nederlands reeds jaren aandacht

authentieke vaardigheidstaak² besteden vele leerkrachten proberen evalu 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 21 atiegegevens in de mate van het mogelijke we stelden reeds dat beschikken over een voor formatieve doeleinden te gebruiken onderwijskundig kader zoals het boven doen een beroep op een rijke bron aan eva staande een noodzakelijke maar geen vol luatiegegevens om het leren van leerlingen doende voorwaarde is om tot een succesvol te waarderen en gaan zo levensecht moge gebruik van alternatieve evaluatievormen te lijk te werk we moeten er dus op toezien komen met deze bijdrage wilden wij in de dat we het kind niet met het badwater weg eerste plaats de uitdagingen die zich ten gooien dat neemt evenwel niet weg dat er aanzien van evaluatie in het vlaamse onder ook indicaties zijn om de conclusie te recht wijs aandienen scherp stellen wij hopen vaardigen dat een groot aantal leerkrachten echter dat deze themanummers leerkrach nog een lange weg moet afleggen eer er ten ook de nodige vakgebonden voorbeel sprake kan zijn van een evaluatiecultuur die den en de motivatie om anders te gaan eva aansluit bij het bovenstaande zie bijvoor lueren mag bijbrengen wij kijken beeld verhoeven e a 2002 zowel indivi enthousiast uit naar de onderwijspraktijk duele leerkrachten als individuele scholen waar geen sprake meer is van leren aan de zullen er dus moeten toe komen om het ene kant en evalueren aan de andere kant goede in de huidige aanpak te identificeren maar wel van een perfecte integratie van en te bestendigen enerzijds en alternatieven beide te zoeken voor het verbeterbare anderzijds jan vanhoof peter van petegem universiteit antwerpen campus drie eiken onderzoeksgroep edubron universiteitsplein 1 2610 wilrijk jan vanhoof ua ac be peter vanpetegem ua ac be noten 1 de kenmerken van een goede evaluatievorm zijn niet dezelfde als de kenmerken van een alternatieve evaluatievorm centraal in deze bijdrage staan de kenmerken van alternatieve evaluatievormen en niet de zogenaamd technische vereisten die doorgaans vooropgesteld worden om te kunnen spreken van een goede evaluatie daaruit mag niet geconcludeerd worden dat de doelmatigheid en de billijkheid van evaluaties van ondergeschikt belang zijn elders hebben we reeds herhaaldelijk bena drukt dat een alternatieve evaluatievorm in de eerste plaats een goede evaluatie dient te zijn zie bijvoorbeeld van petegem vanhoof 2002a 2002b kenmerken als vali diteit betrouwbaarheid en efficiëntie cf doelmatigheid enerzijds en objectiviteit transparantie en normering cf billijkheid anderzijds blijven onverminderd van tel in deze bijdrage gaan we evenwel een stap verder we verwachten van evaluaties immers niet alleen dat ze technisch goed zijn maar ook dat ze in een gepaste mate tegemoet komen aan de kenmerken van alternatieve evaluatievormen 2 voor een meer diepgaande bespreking van de mogelijkheden en het gebruik van portfolio s verwijzen we naar van petegem vanhoof 2002a en george 1995 oktober 2004 nummer 1 34e jaargang 22 bibliografie ascd association for supervision and curriculum development 1996 performance based learning and assessment virginia ascd de corte e 1990 towards powerful learning environments journal of psychology of education 5 1 5 19 dochy f segers m 1999 innovatieve toetsvormen als gevolg van constructiege richt onderwijs op weg naar een assessmentcultuur paper gepresenteerd op het ua seminarie onderwijskundige professionalisering 28 04 99 george p 1995 what is portfolio assessment really and how can i use it in my class room gai-

nesville fl teacher education resources herman l aschbacher r winters l 1992 a practical guide to alternative assessment alexansria virginia association for supervision and curriculum development janssens s verschaffel l de corte e lowyck j struyf e van damme j vandenbergher 2000 didactiek in beweging wolters plantyn office of research 1993 student portfolios classroom uses education research consumer guide nr 8 u s department of education rudman h c 1989 integrating testing with teaching practical assessment research evaluation 1 6 struyf e vandenbergher lens w 1999b het formatieve en summatieve karakter van schriftelijke toetsen handboek leerlingbegeleiding 25 21 36 van petegem p vanhoof j 2002a evaluatie op de testbank een handboek voor het ontwikkelen van alternatieve evaluatievormen mechelen wolters plantijn van petegem p vanhoof j 2002b een alternatieve kijk op evaluatie katern bij het losbladig lexicon begeleid zelfstandig leren mechelen wolters plantijn verhoeven j c devos g bruylant w warmoes v 2002 evalueren in vlaamse secundaire scholen leuven apeldoorn garant 34e jaargang nummer 1 oktober 2004 23 t u s e n d o o r centrum nascholing onderwijs het centrum nascholing onderwijs cno van de universiteit antwerpen organiseert de komende maanden onder meer de volgende cursussen voor leerkrachten nederlands taaldag 2005 er is keuze uit een gamma van workshops en seminaries voor nederlands frans Duits en engels wanneer zaterdag 29 januari 2005 van 8 30 tot 16 30 uur waar stads-campus agoracomplex antwerpen nedwwerken online werken in de klas nederlands begeleiding bart bonamie wanneer woensdagen 2 en 16 februari 2005 van 14 tot 17 uur nederlands als tweede taal in het secundair onderwijs begeleiding luc ulenaers wanneer woensdagen 2 en 23 februari en 9 maart 2005 van 14 tot 18 uur nederlands als tweede taal in het volwassenenonderwijs begeleiding ann de schryver jes leysen wanneer vrijdagen 4 en 11 maart 2005 van 9 30 tot 16 30 uur remediering en screening nederlands 1 spelling technisch en begrijpend lezen in de cursus wordt aandacht besteed aan verschillende groepen van leerlingen uit het secundair onderwijs met taalproblemen wanneer reeks antwerpen vanaf 5 oktober 2004 reeks deinze vanaf 3 februari 2005 inschrijvingen en inlichtingen ua cno universiteitsplein 1 2610 wilrijk tel 03 820 29 60 fax 03 820 29 57 e mail cno ua ac be website oktober 2004 nummer 1 34e jaargang